Број 119. У Новом Саду, у понедељак 2. (15 јунија) 1914. Година XLIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 круне и 70 потура; на четврт године 8 круна. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: За пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући Јована Т. Чавића, у главној улици бр. 6.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот

Чек-конто 12008.

Самосталци и српска автономија.

„Србобран“ би хтео да прикрије издајство, на које се спремају самосталци под изговором, да они воде „зрелу“ политику, па да би скренуо пажњу српскога народа са самосталског издајства, прежива своје клевете о Рауху и радикалима. Не стиди се, да се служи најординарнијим лажима и подметањем, да су радикали не само били у Рауховој војсци него и да су јој давали генерале. Ми смо већ толико пута доказали, да „Србобран“ ординарно клевета, јер су под Раухом били ухапшени и суђени, као велики издајници и многи радикали, *а на изборима, за Раухове владе, гласала је по признању самога „Србобрана“, огромна већина чиновника за самосталце*, јер су они имали „златне“ везе у Бечу. Баш у Рауховo доба пуштен је „Србобран“ у Босну и Херцеговину не зато. што је био противник Бечу, док је „Застави“ и данас забрањен улазак у Босну у Херцеговину.

То су факта, која самосталце приказују у правој боји. Видело се и јесенас, да су самосталци бечки миљеници, када су помогли Димовићу и босанској влади у борби против српске опозиције. У заједници са Димовићевом „Истином“ напао је „Србобран“ друштво „Просвјету“ и српске новчане заводе због тога, што у њима седе опозиционари, које влада не трпи. Тиса отворено изјављује, да има вере само у самосталцима; и то је само због тога, зар што су они бољи Срби од других! У делегацијама су самосталци одобрили Берхтолдову и Тисину арнаутску политику, јер је и она по самосталском мишљењу корисна по Србе! А зашто је корисна по Србе? И то нам је казао „Србобран“, кад је изјавио, да би франковци успели у Загребу, кад би самосталци нападали Берхтолдову и Тисину политику, а они то неће, па тако помажу и одобравају ону исту политику, којој служе и франковци.

У осталом, они су се већ приближили франковцима, када су се слизали са Димовићем и његовим подрепашима, који денунцирају српске установе у Босни и Херцеговини. Да би се што више допали онима у Бечу и Пешти, денунцирали су преко „Пестер Лојда“ радикалну странку, да се противи државном надзору у автономији и да је према епископату дрска. Загрлили су се и са новосадским подрепашима, чији је лист недавно писао, да је уредништво „Заставе“ у вези са српским комитама и да се тови на диспозиционим јаслима српске владе. Куд погледаш — свуда су са самосталцима у друштву ноторни денунцијанти, подрепаши и разне владине потркуше. Па још они хоће коме да се ругају! Уживају благонаклоност владе у Загребу, Пешти, Бечу и Сарајеву, које су у дослуху и са франковцима, а штите Рауха и његово друштво, док те исте владе прогањају радикалну странку свуда. Уредник некадашње Раухове „Уставности“, Вилим Доротка, који је био и сведок против Срба, данас је уредник службених „Народних Новина“. Други агент Раухов, познати Бревниц фон Сидачов, шеф је пресбироа у Загребу. Обојица дакле уживају поверење оног истог Шкерлеца, коме служе самосталци. Данашњи велики жупан пожешки, Драган Трнски, позват је као рауховац, па су га самосталци ипак сјајно дочекали у Пакрацу. Они се љубе и са Црнковићем, бившим Рауховим подбаном!

И после свега тога они још смеју да говоре о радикалима, који су изложени гоњењу Раухових и самосталских госа! Зато, што су се помешали са Рауховим друштвом, Димовићем и подрепашима свију врста, стекли су поверење Беча и Пеште, а да би то поверење очували, вољни су да жртвују и српску автономију. Да би пак и ту услугу могли да учине, траже за себе већину у српском сабору, па су се тога ради удружили са мунговима и подрепашима у Угарској. Треба им већина, да сахране народна права у автономији, јер то траже од њих Тиса и калуђери. Некадашњи љути опозиционари доказују, да само она странка може нешто учинити за автономију, која уживa владину благонаклоност и поверење! Добро би било, када би самосталци изашли отворено пред народ, па рекли: чиме и каквим су радом они стекли поверење Беча и Тисине владе? Шта их је навело, да се данас грле са мунговима и подрепашима, који су Куенове слуге? Зашто су се 1897. године у заједници са радикалима и либералима борили, да сруше куеновце, кад су ти куеновци били онда владина странка? Зашто су се и 1902. године борили против куеноваца? Види се, да их је руководила она изрека: устани ти, да седнем ја! Сада су пак спремни да учине све оно, што су и куеновци у своје време хтели да учине. И они су готови да приме злогласни јединствени штатут, који је српски народ одбио 1892. и 1897. године. То није доказ њихове политичке зрелости, него њиховог политичког мекуштва и себичлука. По мишљењу господе око „Србобрана“ само је она политика зрела, која попушта влади у свему.

Да би изиграли српска народна права пристали су, да влада не успостави автономију, него само да сазове сабор, који би бирао патријарха. Они су у друштву са Тисом пронашли, да црквени канони сметају успостави автономије. После значајне пресуде сегединског суда, којом је укидање автономије проглашено незаконитим чином, траже они заштиту канона! Пронашли су, да се по канонима не може приступити уређењу српске народне црквене автономије, док се не попуни патријарашка столица! Али ни ми не тражимо, да се приступи уређењу српске народне црквене автономије, док се не обави избор патријарха. Међутим одлучно смо противни, да се бира патријарх све дотле, док се не успоставе укинуте автономне уредбе. Ми нећемо да бирамо комесаре, него патријарха. Зато тражимо

ПОДЛИСТАК.

КАРАВИДИНА ДАНИЦА (17)

РОМАН ИЗ МЛАДОСТИ СТЕВАНА ДУШАНА.

VII.

Коњаници су били већ далеко за собом оставили двор властелина Жуге, кад су се докопали главнога пута, који просецајући Метохију води у Призрен.

Јутарња је роса освежила живу природу, умила је и окрепила, а с истока се стало сунце првим зрацима пробијати изнад брда. Ноћас је морало мало даждити, јер је пут толико угодан за путовање, да путник на коњу не оставља за собом прашине. Душан са својом свитом пролази кроз диван крај и једру природу, осећа задовољство, појима лепоту и милину околине, и опет пушта коњу узде да граби напред, па га и сам остругом по кад што опомене на журбу.

Напред су два копљаника, који се труде да одрже растојање, уобичајено на оваком походу, а за њима језди Душан с китом ветске властеле, и најзад је мали одред копљаника, којим се завршује цела дружина.

На месту где се свршује окука, најмучнија на свему путу за товарне коње, уобичајен је одмор без мало свакога путника. Ту су у полукругу поникли високи борови, а доле је још у доба краља Милутина озидан студенац поред кога су десно и лево подигнуте камене клупе за одмарање.

Овде се заустави и Душан, па док су се копљаници дали у посао око коња властеоских и својих, господа се у веселом разговору понуди режњима погаче и медом.

Душан је помињао сцене с јучерашње гозбе, а Реља Охмућевић очекиваше да ли ће у духовитим речима краљевићевим опазити да му је позната љубав Рељина, чији је предмет већ јутрос остао у дому јучерашњега домаћина. Душан тога не нагласи. али Реља опет остаде у недоумици да ли краљевић то прећута зато што тако хоћаше или што ствари не знађаше.

Призрену су се сви радовали. Тамо је био владаочев двор, у који краљ врло давно није ишао, а који је, прећутно, постао био већ својином краљевићевом. Гостовање је Душаново у Призрену доносило дане веселя и свима Призренцима, и то веселье бејаше искрено, без усиљавања и претварања, јер личност младога краљевића владаше духом прилично далеко и иза Призрена. Овде, пак, где у име краљево управљаше моћни и врло мудри Каравида, беше душану све живо одано. Прилике су, ускоро по том, показале, да је Каравида био најмоћнији и најкориснији ослонац странци која је желела што пре видети Душана на престолу.

Говорећи сад о јучерашњем веселју. рећи ће Душан:

— Али морам још нешто похвалити. Лепо сам видео како се наш пријатељ Иларије трудио да ма у ком питању избије на површину његова ученост, против које не треба ништа говорити, и његова оштроумност, којој такође немам шта приговорити. Не бих рекао да је успео у тежњи, јер су га добро дочекивале стрелице вашега духа, а све у благом, лепом облику хвале заслужном.

Први се јави Реља:

— Е, не бих бројио ни да сам се веселио ако би било друкчије. Знаш, светли краљевићу и господо и пријатељи, кад помислим: Грк је! — нешто у мени граби да ми душу задржи у границама мира. Готов сам —

— Нећеш јутрос — прекиде га Оливер — јутрос заслужити тим речима хвале толико колико си је достојан од јуче! Грк је — Грк, али...

— И остаје Грк, ма му се претрпала крв кроз године и векове! — с уверењем узвикну Реља.

— Не погоди, драги! Ја не знам шта други о овоме мисли, али бих пожелео много и премного онаквих Грка какав је — какав је господар призренски!

Ове речи Оливер изговори са свом пажњом и нагласком који је можда имао да служи и као потребна пријатељска опомена говорљивом Рељи.

— Каравида? — упита Реља.

— Он!

— Ах, то је нешто друго... нешто сасвим друго... Он, пре свега, није Византинац, хоћу рећи није из Цариграда. А

да се успостави автономија. Томе не сметају канони. Доказано је, да је автономија укинута на незаконит начин. Краљевска наредба од 11. јулија 1912. није законита. С тога се мора повући и повратати у автономији оно стање, које је постојало дотле. Кад се може повратати изборни ред, могу се повратити и остале укинуте уредбе.

Али баш то неће самосталци. Они хоће да Тиси осигурају већину, која ће примити јединствени штатут. Валеријан Прибићевић рекао је једном нашем пријатељу: Нама не треба саборско устројство, јер би онда морали имати на сабору две трећине гласова, а ми желимо да решавамо простом већином гласова. Према информацији, коју је добио „Келети Ертешите“, влада жели, да се састави такав сабор, који ће пружити гаранцију за уређење автономије, у којој би епископат могао споразумно да ради са световњацима. То су исто говорили и они, који су у своје време предлагали јединствени штатут. Споразумног рада може бити само онда, када епископи слушају владу, а световњаци епископе. Тако су и пре говорили министри и епископи, али самосталци онда нису тако мислили. Сада су се измирили с тим, али српски народ не може на то никад пристати!

О клерикалско-подрепашком „Школском Гласнику“.

„А када је власници „Школског Гласника“ саопштено, да је бивши уредник (то је Жарко Алексић) изјавио у претконференцији митрополијског састанка, да ће власница без икакве отштете предати лист учитељству, власница листа изјављује **да то не стоји**, и да она неће да преда листа без икакве отштете и да је бивши уредник „Школског Гласника“ (дакле Жарко Алексић) без њеног знања и пристанка дао оваку изјаву“. (Изјава уређивачког одбора, изабрана на учитељској конференцији).

Потајни клерикалци и владиновци свуда сеју раздор. Да би својим господарима угодили, из петиних жила су се упели, да све и свуда у Српству позаваде, разоре, и тиме да народну снагу и народни отпор за успоставу автономије што већма ослабе, како би се наша народна црквена автономија спутала у чељусти клерикално-владиновачке. Интригишу, подмећу, разоравају. Страшан пример неродољубља! Хоће да нас разбрате, да би нас што јаче спутали. Бацили су семе раздора међу народне странке, а сада ево видимо, да је исти раздор наступио и међу учитељством.

Злодух из Загреба подметуо је „некога“ да међу учитељима прозванати — и родила се неслога. Изишао је клерикално-подрепашки „Школски Гласник“, који кипти од погрда, фарисејства, па чак и клевета против честитих учитеља, којима је стало до народне, опште, па и учитељске слоге и напретка. „Школски Гласник“ већ у првом свом броју — уместо да брани учитељство и да све позове, да се заједнички боре против клерикалског назадњаштва — у силним ступцима напада оне учитеље, који су искрено одани општој и учитељској ствари. Та зар то није страшно, што се то баш **данас** чини, када учитељство стење под клерикалским комесарством, које хоће да стави учитељство тамо, где је било пре 50 година. **„Школски Гласник“ и не спомиње комесаријат, као да га ни нема** — јер је његовим госама под комесаријатом — **добро**. Неће да зна за оне родољубиве странке, које се боре за успоставу автономије, па и за напредак и ослобађање учитељства. На против. Оваким разоравањем једног сталежа баш се **хотимично** иде на руку комесарима, клерикалима и подрепаштву — да се заборави, **да комесаријат постоји**, па да се у одсудном тренутку учитељство: **несложно, разбраћено, позаваћено и ослабљено потпуно стави под клерикалско туторство.**

„Школски Гласник“ фарисејски преврће очима и кидише на учитеље своје противнике у силним ступцима, а **ћути** о многим чудима, која су се десила за ово кратко време, од како постоји комесаријат. *Ћути као заливен о насиљима, која су извршена над учитељима у Ст. Сивцу. Ћути као заливен*, о оним силним казнама и истрагама против многих учитеља нарочито у темишварској епархији, што и сам званични орган врло често доноси. *Ћути и ни не спомиње, како је и на који начин одобрен буквар један и како писац хоће да протури и једну читанку — без критике и мишљења учитеља. Ћути и не спомиње, како је у Новом Саду на упражњено мушко учитељско место изабрата једна учитељица, те је тако ускраћен који бољи учитељ, да заузме угледније место. Ћути* и ни не спомиње поновну наредбу виших власти, да се испити у нашим основним школама заврше тек 30. јунија када је **највећа жега.** *Ћути и ни не спомиње*, да је у Новом Саду постављен за управитеља основних школа један професор, и тиме учитељство *запостављено. Зато* ћути и ни не спомиње учитељску солидарност и зато ћути о свему поменутом, да напада учитеље који му не годе. Зар се тако заступају учитељски и школски интереси? Па шта је онда дужан један стручни школски орган, ако тако велике повреде неће критиковати? А свађа — **то је на првом месту.** — По претходном договору на претконференцији, сви су учитељи на митрополијском састанку примили девизу, коју је изрекао председник састанка: „Пружимо братску руку измирења. Заборавимо старе ране и увреде, пођимо сви на заједнички рад!“ Сви присутни су то примили и слошки су радили. А шта видимо сада? Највећи раздор, — а који је потекао баш од оних, који се сада намећу учитељству да га воде. А куда наопако? У неслогу... у раздор...

Али у том одвратном има нечег и врло смешног. Прошло је пуне четири године, од када је црквени сабор донео школску уредбу, и одлуку о појачким дужностима. Прошло је четири године ћутања баш оних, који сада пред изборе за сабор обукоше поново стару своју опаклију, да са та два питања кортешују за оне самосталце и подрепаше, који су **донели** те две одлуке, а који та решења после тога **бацише у запећак**. Самосталски школски савет радио је две године, па се иста та господа, која на свој стари начин праве раздора и нису смела ни мући пред тадањим школским саветом, а најмање да су и зуба промолили онда о тим питањима у „Школском Гласнику“. И онда је њима било *добро*. А сада, када треба учитељство поново повући у самосталско-подрепашки табор — поново истичу та питања, а истичу их данас, када су самосталци савезници *клерикала*. Дакле од клерикала и њихових савезника самосталаца траже опраштање учитељства од вршења појачких дужности — против чега су они најодлучније. Жалосно али и — *смешно*. (Самосталци су већ шест месеци владина странка, па зашто не израде потврду уредбе о појачкој дужности? Јесу ли немоћни? Па што не признаду? Ур.)

Али је још смешнија она измотација, да митрополијски састанак није имао права да прими лист. Самозвани вођа је тај састанак сазвао и у „име“ власнице нудио, да га учитељство за свој орган прими — а сада по његовом мишљењу — није га учитељство могло примити. Види се, колико је тај господин збуњен, који није дорастао за оно, за што се намеће, као пасуљ на Божић.

Но да завршимо. Учитељство је и на свом митрополијском састанку зимус, а и сада у новије доба у Паланци, Земуну, Куману, Сенти, Кикинди, Ст. Сивцу јасно и отворено изрекло, да оно хоће заједницу са удруженим народним странкама, које се боре за успоставу автономије, а тиме осудило клерикале, подрепаше и — разбијаче народне слоге. „Школски Гласник“ не може бити учитељски орган, јер ће се учитељство оградити против његовог наметања и туторисања, пошто су учитељству познати сви **тајни** циљеви, његових **закулисних господара.**

Политички записи.

Тисина влада наставља свој рад у корист Бечу. Сабору је поднела законске предлоге, по којима ће и по жупанијама управа бити државна. Ми немамо разлога да заплачемо због укидања вармеђашке управе, јер је она исто тако слепо служила влади. Хоће ли министар именовати жупанијске чиновнике или ће их бирати жупанијска скупштина, то нам може бити свеједно, јер онаке жупанијске скупштине, какве су данас, нису израз народне воље него владиног насиља. Значајно је само то, да ће по том новом закону влада све досадашње чиновнике ставати на расположења и добити право, да их годину дана држи у привременом својству. У току те године дана обаваће се избори посланика, па ће онда видети, који чиновници заслужују њено поверење. Држаће их на белом хлебу до после избора и тако ће их натерати, да буду владини кортеши. Који се не истакне као добар кортеш, изгубиће место!

*

Законом о подржављењу управе биће и опет поткресана народносна права. По 105. § у дозволиће се Немађарима, да се под извесним условима могу служити код среских одбора и својим матерњим језиком. Ко сам лично састави молбу или усмено што моли, може се служити и матерњим језиком код среског одбора, ако се тај језик у том срезу говори у маси. Одлуке се издају само на мађарском језику, али ће се свакоме, ко не зна мађарски, протумачити (ко јемчи, да је тумачење тачно?). У жупанијским скупштинама моћи ће сваки да говори и на свом матерњем језику (ако му жупан дозволи).

*

Бан Шкерлец и коалиција склопили су нов пакт за рад сабора, али је и опет изостављена из програма саборског рада изборна реформа, јер коалиција не жели да уведе опште, једнако и тајно бирачко право. Не треба јој, јер би је то као власничку странку сахранило.

*

Тиса се забринуо, да мунгови неће остати целог лета у сабору, ако опозиција поведе опструкцију против законских предлога о подржављењу управе. Стога их је позвао, да се изјасне, хоће ли остати у сабору бар док се не усвоји законски предлог о именовању државних чиновника. То је Тиси најглавније, а и мунгови ће се жртвовати да саборишу по врућини само да осигурају себи избор до године.

Догађаји на Балкану.

Грчко-турски заплет.

Председник грчке владе Венизелос говорио је прекјуче поново у грчком сабору

ја кад кажем Грк мислим само на онога из Цариграда. Велики господар Каравида, из епирске области пореклом, толико је далеко од праве византијске лукавости, колико је душа праведникова неприступна мукама грешничким. Зато га ја и волим, ја га поштујем као оца... и ја вам свима кажем: Каравиду желим да видим на највишем месту поред светлога краљевића кад дође онај дан...

Душану срце закуца брже на сам помен имена Каравидина, али се он мудро одржа, и рече:

— Доиста. Жалимо што такав човек нема синова: они би били достојни другови наше!

Драгослав Муња забобоња:

— Никога другога нема до једино лепу и племениту кћер, која се држи тако јуначки да би заиста у друштву одабрану могла бити међу првима. Ако ми је дата милост да могу рећи што мислим, онда ево казујем: да је она овде, место би јој било поред краљевића... Није друге, ја рекох!

— И добро рече! — одговорише неколико њих.

— Такво ми друштво није немало! — рече Душан, а лице му ваљда никад не бејаше тако ведро.

— То хоћасмо једном чути! — загрме Муња. — Сад знамо шта треба желети!

— Живео краљевић! — одјекну у малој дружини.

(Наставиће се).

и у своме говору је подробно обележио, како је дошло до заоштрености са Турском. Рекао је, како је душом грчког народа овладала силна узрујаност због догађаја у Турској. Гоњење грчког живља почело је одавно, прво у Тракији, а затим и у Малој Азији. Тако гоњење још није забележила историја. Сврха је том прогонству, да се прогна са свога огњишта становништво, које од више хиљада година живи у тој земљи. Затим је изнео, каква су све насиља почињена грчком живљу у Турској и шта је до сада грчка влада учинила да би спречила даље прогањање. Турска је влада прво одговорила грчкој влади, да она нити правда нити одобрава прогањање грчког живља, али не може лако да спречи непријатељско држање муслиманског становништва према Грцима, које се свети за наводне патње муслимана у Македонији. Када је доказано, да муслимане у Македонији не дира нико, онда је турска влада одговорила, да насиља према Грцима врше муслимани добеглице, а турске власти нису могле да спрече оно што се догодило. На одлучан захтев грчке владе, да Турска заштити грчки живаљ од даљег прогонства, турска је влада обећала, да ће то учинити, али и после тог обећања хиљаде грчких становника морају да напуштају своја огњишта и добра и беже. То је принудило грчку владу, да поступи најодлучније. У име владе — рекао је Венилелос — изјављујем, да ће влада што није могла да постигне мирним представкама, постићи садама и силом. — Та изјава председника грчке владе сведочи, са колико је одлучности грчка се влада решила да спречи даље прогонство грчког живља у Турској. Она је у Цариград послала одлучну представку, у којој тражи заштиту грчком становништву и накнаду за почињену му штету. Грчки посланик у Цариграду је изјавио великом везиру, да ће односи између Грчке и Турске остати критични и опасни, ако башибозуци, који су опколели Ајвали, продру у варош и изазову покољ. Јавно мнење у Грчкој је врло узрујано, а узрујаност је сваким даном све већа. Оно тражи пуну задовољштину за насиља почињена Грцима у Тракији и Малој Азији. У споразуму са народном банком и берзанским сенатом влада је наредила, да се затвори атинска берза и да буде затворена, догод се положај не расчисти. И у Цариграду сматрају положај врло озбиљним. Турски државници говоре страним новинарима, да Грчка силом хоће рата, јер је данас на мору надмоћнија. Грчка је влада купила још два америчка убојна брода, те ће лако блокирати турске луке и мореузе, а тиме довести Турску у врло тежак положај. Турска би морала затворити Дарданеле, што би одмах изазвало протест од стране Русије. Турски државници држе, да није пуки случај, што је Венилелос тако ратоборно говорио баш пред долазак руског цара у Констаницу. Ако дође до турско-грчког рата, турски државници држе, да би можда поново букнуо рат на целом Балкану. Турска се такође спрема за сваки случај и у суботу је на прешан захтев турске владе стигло у Дарданеле шест торпедњача, што их је Турска поручила у Француској. — Међутим европске велике силе одлучиле су, да спрече рат. Њихови дипломатски заступници учинили су већ кораке код турске владе. Бугарска је влада изјавила, да ће у случају турско-грчког рата бити неутрална, те нити ће турске, нити грчке трупе пуштати преко свог земљишта.

Јегејска острва.

У суботу је службени лист грчке владе објавио указ грчког краља, којим се анектирају јегејска острва Грчкој. Анектована су и острва Хијос и Митилена. Тиме је грчка влада учинила крај турском надању, да ће та два острва Турска добити натраг.

Револуција у Албанији.

Као што смо већ јавили, албанска је влада закључила, да пошље ултиматум устацима. Позвала их је да се за 24 сата безусловно покоре и положе оружје. Ако то не учине, онда ће с војском ударити на њих. До овога часа још не знамо, шта су одговорили устаци. Дописник лондонског листа „Дејли Телеграфа“, др. Дилон, тврди, да су устаци већином сељаци из Шијака, Карује и Тиране, којима је више стало до хлеба, него до тога, какве ће вере бити владалац. Њима треба осигурати свакодневни хлеб, иначе побунама никада неће бити краја.

Разне вести.

— Српски краљ је потврдио закљученом уговору између Србије и Румуније о подизању железничког моста преко Дунава између Брзе Паланке и Цаганаси.

— Указом српског краља у Драчу ће бити постављено српско посланство, а за посланика је наименован досадашњи тамошњи отправник послова Панта Гавриловић.

Са прве славе Срба певача у Сомбору.

IV. Прослава десетогодишњице „Балкана“.

Српско академско певачко друштво „Балкан“ из Загреба свечано је прославило десетогодишњицу свог вредног културног и патриотског рада. Прослава је ова скопчана са општом српском певачком славом у Сомбору. И „Застава“ хоће да се са своје стране одужи честитом „Балкану“, па ћу зато детаљније изнети ову потпуно заслужену прославу нашег дичног „Балкана“.

Прослава је одржана другог дана Духова пре подне, у свечаној дворани магистрата града Сомбора. Диван дан, после силне кише, још већма је задичио ову дивну прославу.

Прослава је одржана свечаном академијом, коју је отворио председник „Балкана“ г. З. *Михалчић*. У лепом говору изнео је десетогодишњи рад „Балкана“, који је за то време разносио српску уметничку песму широм целог Српства, и будио национални дух, где је то било потребно. Се тио се умрлих чланова „Балкана“, његових добротвора, и свих старих чланова „Балкана“. Поздравља све присутне, и захваљује граду Сомбору на уступљеној свечаној дворани за ову прославу.

У име српске певачке уметности „Балкан“ предаје почасне чланске дипломе за заслуге на ширењу српске уметничке песме, Ст. *Мокрањцу*, *Маринковићу*, М. *Милојевићу* и г. дру Ј. *Лалошевићу*. Дипломе су диван уметнички израђени символ „Балкановог“ циља и рада, а израдио их је уметник Љуба *Бабић*. — Предлаже за председника академије дра Ј. *Лалошевића*, који у лепом отпоздраву велича рад „Балкана“.

Прва тачка програма свечане академије било је предавање М Милојевића „О српској музици и значају „Балканова“ рада“. У овом лепом предавању млади српски музичар проф. М. Милојевић нарочито наглашује да треба што више народних мотива уносити у уметничку српску песму, и да се што више национализира српска уметничка песма, јер је српска песма најзначајније национално обележје.

После овог предавања, друга тачка програма је композиција А. *Хајнриха* „Сирота“, алт соло уз пратњу мушког хора „Балкановог“. Алт соло је особито лепо певала студенткиња музике гђица Марта *Посишил*, којој је од стране „Балкана“ предан леп ловоров венац.

Трећа тачка је била композиција *Григова* „Нова отаџбина“, мушки хор са баритон соло уз пратњу београдског оперског оркестра. После овога певана је у мушком хору композиција Милојевићева „Бисер се просу“, и композиција Муквића „Мир“, са баритон соло. Задња тачка програма била је композиција Маринковићева „Славија“, мушки хор „Балканов“ уз пратњу београдског оперског оркестра.

Све су тачке програма дивно изведене. Чланови „Балкана“ су овде дали све што имају и могу. А имају и могу — много. „Балкан“ је и овде заведочио да заслужује прво место код наших мушких певачких хорова. Онај, који је чуо ове савршене композиције, и који је осетио оно прецизно и потпуно извођење „Балканово“ — неће моћи наћи речи да све оцени онако, како треба. А ко није био на овој свечаној академији, није био на једном од најдивнијих делова прве певачке славе у Сомбору.

Свечаној академији у част „Балканове“ десетогодишњице, присуствовала је уже одабрана публика, представљајући елиту српске публике.

Простране свечане сале и побочне просторије града Сомбора биле се пуне, и није више било места ни за кога. За академију важиле су посебне улазнице. Новинарски извештачи добили су овде место, које им припада — и које би им припадало и напољу на слетишту.

„Балкану“ су стигли ови лепи брзојавни поздрави:

1. *Лајпциг*: Заслуге за популарисање југословенске уметности искрено признање; и честита десетогодишњи јубилеј српско хрватско словеначко академско друштво „*Адрија*“.

2. *Лајпциг*: Прослава десетогодишњег опстанка и промјенљиве судбине драгог ми Балкана, нека буде нови извор његовог полета у раду, и дубље свести о дужностима у служби српске културе и великих нацијоналних задатака, које носи данашњим младим генерацијама скора будућност српског народа. Умом и срцем је с вама један од бивших председника „Балкана“ — *Душан Богдановић*.

3. *Сарајево*: Слава „Балкана“ у тријумфу културе песме, честитајући духом је уз вас — *Ћурчић*.

4. *Петриња*: За десет првих година вашега рада пронели сте српску пјесму по свима српским крајевима, и у прегалаштву своме стекли име првих међу првима; а то признање, које вам данас сви одају, нека вас потстиче на будући рад. Братски вас поздрављa — *Српски Соко*.

5. *Мелеици*: Меленачка Добротворна Задруга Српкиња најсрдачније поздравља прославу десетгодишњице „Балкана“. — *Председница*.

6. *Приједор*: Срдачно честита братску прославу — Певачко Друштво „*Вила*“.

7. *Београд*: Десетогодишњицу вредног и српски одушевљеног „Балкана“, честита — *Београдско Певачко Друштво*.

8. *Загреб*: Прослави десетгодишњице плодоносног гајења гусларевог аманета одушевљено се придружује — „*Његуш*“.

9 *Београд*: Сени палих јунака захтевају, да се национални геније претвори у озбиљност рада на свима странама народног живота. Та порука нека вам буде догма у нашој новој националној вери. У знак те догме шаљемо вам братски поздрав, честитајући вам прославу. — Академско певачко друштво „*Обилић*“.

10. *Загреб*: Пригодом јубилеја кличе вам срдачно „Живјели!“ — *Жидовско Академско Потпорно Друштво*.

11. *Загреб*: Прослави братског друштва придружује се искреним симпатијама — *Пјевачко друштво „Младост“*.

12. *Београд*: Честитам славу лепе „Балканове“ песме. Ваш стари друг — Ристо *Миличевић*.

13. *Стара Пазова*: Честита свима прославу — бивши изванредни члан *Цвијановић*, члан нар. позоришта.

Нека је част „Балкану“, и дај Боже да дочекамо и другу десетогодишњицу његовог ваљаног рада.

Ст. Бенин.

Вести из места и са стране.

Видовданска прослава на Косову.

Из Београда јављају неким листовима, да се чине велике припреме за овогодишњу видовданску прославу на Косову. Програм још није објављен, а ни званично није потврђено, да ће се та прослава зацело одржати. Чим буде решено да се та прослава одржи, ми ћемо своје читаоце известити о томе. Оволико ради равнања свима, који су нас питали: хоће ли бити видовданске прославе на Косову?

Сликарска изложба у Новоме Саду.

Дознајемо из кругова овдашње српске омладине, да ће се ове године приредити у Новоме Саду изложба радова југословенских сликара и вајара. Ова је замисао врло добра и нема сумње, да би у Новоме Саду овака изложба могла успети, ако би се сви позвани кругови заузели за њу. Нови Сад је центрум некадашње српске Војводине, па је с тога згодан за приређивање оваке изложбе. Мисао је добра, али треба ствар добро организовати.

50-годишњица друштва „Зоре“.

Српско академско друштво „Зора“ у Бечу приредиће о Видову дне о. г. прославу своје 50-годишњице Друштво „Зора“ је одувек играло значајну улогу у животу српскога народа, па стога заслужује, да у овој њеној прослави узме што живљега учешћа Српство у свима крајевима. У прослави 50 годишњице друштва „Зоре“ учествоваће осим српске још и хрватска и словеначка омладина. То ће бити велико словенско славље у царском граду Бечу.

Регрути ратне морнарице по народности.

Од 5553 регрута аустроугарске ратне морнарице било је 1730 Хрвата и Срба, 1111 Мађара, 941 Немац, 805 Талијана, 589 Чеха, 156 Словенаца, 108 Пољака, 65 Румуна, 27 Словака и 12 Руса. Према 2631 Словену стоје 2922 Несловена. Од сваке 100 Срба и Хрвата код морнарице неписмено је 18; неписмених Словака било је 12%, Руса 9%, Румуна 8%, Талијана 4%, Мађара 1%, Словенаца 2%. Немци су осим двојице сви писмени.

Нађен зимски капут.

Овдашња полиција објављује, да је пре десет дана у опсегу Новог Сада нађен један црн зимски капут, постављен кожицима. Како се власник капуту није до сада пријавио, то варошка полицајна капетанија позива власника да се јави до 17. (30) јунија, јер ће се у противном случају тога дана у 11 сати пре подне нађени капут продати на јавној дражби, која ће се обавити у писарници полицијског наредника.

Кратке вести.

— Парни брод „Монтизањи“, за који се пронела вест, да је потонуо, приспео је у Нортсиднеј.

— У већини, која је оборила француску владу,

било је 182 уједињена радикала, 101 уједињени социјалиста, 23 републиканска социјалиста.

— Првој хрватској творници цигаретних папира у Загребу поверено је да за три године добавља сав цигаретни папир, који је потребан монополу краљевине Црне Горе.

— Проф. Васа Стајић приредио је у Загребу два предавања: једно о дру Светозару Милетићу, а друго о дру Јовану Скерлићу.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекује се благо време и понегде киша са буром.

Привредни гласник

Земаљски занатлијски савез.

Одбор земаљског занатлијског савеза већао је ових дана о повлачењу царинске линије између Аустрије и Угарске. Једногласно је донесена одлука, да се изнесе захтев о повлачењу царинске линије, т. ј. да се на робу, која се доноси из Аустрије у Угарску, плаћа царина. То би нашем занатлијству било од користи, јер би могло да конкурише аустријској индустрији. Када би Угарска била самостално царинско подручје, онда би се код нас могла боље да развије индустрија, па би у Угарској било више зараде.

Угарски виноградарски конгрес.

На виноградарском конгресу у Будимпешти донесена је одлука, да влада врати принос свима виноградарима, који су приликом подизања зајма из Аграрне Банке морали дати резервном фонду те банке. Осим тога стављен је захтев, да се у Аустрији створи виноградарски закон, сличан угарском. За производњу коњака да се даје државна припомоћ. Царина на вино да се одржи непромењено. Подизање царине на вино у Немачкој проглашено је штетним за извоз аустријског вина. Од владе се захтева, да олакша извоз нашег вина у Русију и да у ту сврху код руске владе изради снижење царине. Док је год у Аустрији дозвољена производња вештачког вина, не сме се дати никаква олакшица за увоз робе, која је потребна за прављење вештачког вина. Кад се у Аустрији буде забранило прављење вештачког вина, нека се пропише на ситно грожђе (коринте) царина од 35 круна. Комина да се не увози без царине.

Са новчане пијаце и берзе.

На бечкој новчаној пијаци много се тражи новац, али понуде су ретке. И опет ће морати Аустроугарска Банка да прискочи у помоћ. На берлинској берзи пронела се вест о паду једне велике банкарске радње. Та вест изазвала је велику узнемиреност. У Чикагу је банкротирала једна велика и шест малих банака. На берзи у Петрограду овладало је пријатније расположење. Цене акцијама индустријских предузећа скачу. Бугарски зајам још није закључен, јер берлинско Дисконтско Друштво захтева, да се као подлога зајму уступе бугарски царински приходи.

Брзојави „Застави“.

Стигли 2. јунија.

Српска народна скупштина.

Београд (Р). У суботу је у народној скупштини утврђен дневни ред за данашњу скупштинску седницу. На дневни ред је стављено друго читање закона о ванредном кредиту од 122 милиона динара за наоружање; затим друго читање о накнадним и ванредним кредитима за 1913. и 1914. годину; а после тога друго читање измена у закону о устројству војске. На скупштинској седници од суботе прочитан је допис, да су српска и румунска влада потписале уговор о подизању железничког моста на Дунаву. Уговор је потписан пре петнаест дана. — Према ранијој изјави министра председника Пашића скупштинске седнице ће трајати још три, четири дана, а после тога ће скупштина бити распуштена и расписани нови избори.

Нов српски зајам.

Београд. Ускоро ће отпутовати у Париз министар финансија Лазар Пачу, да преговара о великом државном зајму од 300 милиона динара. Пачу ће у Паризу пробавити месец дана. Чим буде конституисана нова народна скупштина после избора народних посланика, на скупштински дневни ред биће стављен уговор о томе зајму ради одобрења.

Бугарски зајам.

Софија. (А. Л.) Бугарски министар финансија Тончев вратио се из Берлина. Новинарима је дао обавештења о зајму. Зајам је закључен под доста повољним условима са финансијским синдикатом, који је обећао да ће одмах послати Бугарској један део од 50 до 100 милиона преко бугарске Народне Банке.

Нова железничка пруга.

Београд. (Р.) Јуче је пуштена у саобраћај нова железничка пруга Прахово—Вравогрнац. Већ је одређено железничко особље за ту пругу и послан је потребан станични материјал за целу ту пругу.

Наредба о двовласним имањима.

Београд. (Р.) Српска влада је прописала упутства о односу двовласника према властима. Та упутства је добио сваки погранични званичник. Онај српски поданик који има имања и за границом, дужан је сваке године најдаље до 1. марта писмено пријавити надлежној власти, да има двовласног имања на земљишту друге државе. Надлежне општинске власти ће на основу те пријаве издавати му потребно уверење, а тако исто и пролазнице.

Грчко-турски заплет.

Атина. Становништво је јако узрујано. Очекује се, да ће турска влада одговорити, да ће настојати да учини краја прогањању грчког живља у Турској, али ће се у Грчкој тешко задовољити самом том изјавом. Изгледа, да се рат неће моћи избећи.

Револуција у Албанији.

Рим. Из Валоне јављају, да се устанак шири. Очекују се сукоби између усташа и владиних трупа.

Руски цар у Румунији.

Букурешт. Јуче је у Констанцу приспео руски цар са породицом и пратњом. Дочекан је врло свечано.

Долазак саског краља у Русију.

Берлин. Саски краљ стиже 6. (19.) јунија у Царскоје Село, да посети руску царску породицу.

Нова француска влада.

Париз. Нову владу је образовао Вивијани.

Издавалац: Мита Клицин.
Одговорни уредник: Мита П. Алексијевић.

Трговина.

НОВИ САД, 2. јунија 1914. године

Пшеница прве каквоће нова 29 К 80 п.
Пшеница средња 29 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 27 К — п. до — К — п.
Заполица 18 К — п. до — К — п.
Јечам 15 К — п. до — К — п.
Зоб нова 15 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну стари 15 К 40 п.
Кукуруз у клипу — К — п.
Пасуљ бели 18 К — п.
Пасуљ жути 18 К — п.
Пасуљ кулаш 17 К — п.
Горушица 12 К — п.
Мувар 32 К — п.

Све од 100 килограма.

Теоци 1 К 12 п.
Овци — К — по пару.
Јагњци 76 пот. кила; по пару 30—32 круна
Паст 1 К 32 п. до К — п.
Сланина 1 К 32 п. до — К — п.
Сланина паљена 1 К 40 п. до — К — п.
Свињи угојени тешки 1 К 05 п.
Свињи средњи . . К 1 п.
Свињи лаки . . 1 К 40 п

НАЈНОВИЈЕ! НАЈНОВИЈЕ!
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА
ГЕЦЕ КОНА
Београд, Кнез Михајлова ул. 1.

Иво Ћипико 738 4—4

ПРЕЉУБ
ЗБИРКА ПРИПОВЕДАКА
Цена 3·— динара.

НАЈНОВИЈЕ! НАЈНОВИЈЕ!
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА
ГЕЦЕ КОНА
Београд, Кнез Михајлова ул. 1.

БРАН. Б. ТОДОРОВИЋ
професор Државне Трг. Академије
директор Женске Тргов. Школе 737 4—4
НАУКА О ТРГОВИНИ
ДРУГО ИЛУСТРОВАНО ИЗДАЊЕ
САДРЖАЈ:
1.) О трговини у опште и т. д. 2.) Посредници при трговању и т. д., 3.) Предмети трговања и т. д., 4.) Хартије од вредности и т. д., 5.) Банке и банкарски послови и т. д., 6.) Берзанско трговање и т. д.
Цена 4·— динара

ВИНСКИ САЈАМ
У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ.
Дне 18. јуна о. г. обдржава се у Старом Сланкамену на Дунаву
ВИНСКИ САЈАМ ДОМАЋИХ ВИНА
Вина здрава и чиста. Цијене умјерене.
Саобраћај са лађом, која стаје у Старом Сланкамену дневно.
Жељезничка станица Индија 16 клмт.
Све потање обавјести даје општинско поглаварство у Ст. Сланкамену. 795 2—2

За своју помодно - мануфактурну и памука трговину
ПОТРЕБУЈЕМ 2 МЛАЂА ПОМОЋНИКА
Само они, који су добри продавци, нека поднесу своје понуде на фирму
743 5—5 Саве Тубића у Шид.

ПРОДАВАЧИЦА! која је у женској конфекцији као и у кројачким пословима вична и која влада српским језиком, може добити стално место одмах. — Понуде којима треба слику прикључити, нека се упуте на:
REMÉNYINÉ DIVATHÁZA — SZEGED.
796 3—3

Др. ДРАГ. ШРАГА
специјалиста и оператор за болести ушију, носа и грла. :: :: ::
БЕОГРАД, Позоришна улица број 9.
Ординира од 11½ до ½4 с. 787 5-15

ВРЊЦИ-БАЊА.
Посетиоцима врњачке бање препоручујемо станове са пансионом у најлепшој вили „Јели“, која се налази у сред стогодишњег гаја врњачке порте.
Закупница виле, госпођа из Беча, установила је пансион са храном не само укусном но и која у свему одговара захтевима бањске хигијене. Собе са намештајем потпуно су реновиране, а цене погодне, на шта обраћамо нарочито пажњу оној господи и госпођама, које, поред примерне чистоће траже још и потпуну удобност домаћег живлења.
Посетиоци се умољавају да на адресу: „Надзорнику вила „Јеле“ — Врњца“ три дана раније јаве о своме доласку како би их на станици дочекао. 784 5—15

СОБА
с намештајем, са улице, засебним улазом, ЗА ИЗДАВАЊЕ од 1. јула. Ханска улица број 4. Упитати у истој кући. 826 4 10

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.